

**Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПРИМАК СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

УДК 657:658.8

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ
В ТОРГІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Світлана ПРИМАК

Науковий керівник
Гайдучок Тетяна Станіславівна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2021

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент: _____
(місце роботи, посада, підпис і прізвище та ініціали)

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Лариса СУЛІМЕНКО _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту № ____ від 05 грудня 2021 року

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Юлія МОРОЗ _____
(підпис)

«__» грудня 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ПРИМАК Світлана Василівна захистив(ла) кваліфікаційну роботу
з оцінкою за шкалою _____ ECTS, сума балів _____ за
національною шкалою з оцінкою _____

Секретар ЕК _____
(підпис)

Ганна МАЙДУДА
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Примак С. В. Облік та оподаткування доходів від реалізації товарів в торгівельному підприємстві. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2021.

Кваліфікаційну роботу присвячено теоретичному обґрунтуванню та розробленню практичних рекомендації щодо обліку і оподаткування доходів від реалізації товарів в торгівельному підприємстві. На основі вивчення і узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду в роботі досліджено економічний зміст доходів для ідентифікації їх як об'єкта обліку і оподаткування.

Доведено, що важливою умовою ефективного управління доходами від реалізації товарів є наявність своєчасної і об'єктивної інформації про оптовий та роздрібний товарооборот, який формується системою бухгалтерського обліку.

Досліджено стан обліку і оподаткування доходів від реалізації товарів. Визначено шляхи вдосконалення обліку доходів від реалізації товарів, що сприятиме підвищенню ефективності системи обліку, оптимізації контролю з метою прийняття стратегічних управлінських рішень.

Ключові слова: доходи, облік, товари, торгівельні підприємства, оподаткування.

ABSTRACT

Primak S. V. Accounting and taxation of income from the sale of goods in a commercial enterprise. – Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 071 – Accounting and Taxation. – Polissya National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2021.

Qualification work is devoted to the theoretical justification and development of practical recommendations for accounting and taxation of income from the sale of goods in a commercial enterprise. Based on the study and generalization of domestic and foreign experience, the economic content of income is studied to identify them as an object of accounting and taxation.

It is proved that an important condition for effective management of income from the sale of goods is the availability of timely and objective information about wholesale and retail trade, which is formed by the accounting system.

The state of accounting and taxation of income from the sale of goods is studied. Ways to improve the accounting of income from the sale of goods have been identified, which will increase the efficiency of the accounting system, optimize control in order to make strategic management decisions.

Key words: income, accounting, goods, trade enterprises, taxation.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ	8
1.1. Економічний зміст доходів від реалізації товарів	8
1.2. Завдання і роль системи обліку у торговельних підприємствах в системі управління підприємством	11
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності торговельного підприємства	14
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ	20
2.1. Завдання і роль системи обліку і оподаткування доходів від реалізації товарів	20
2.2. Облік доходів від реалізації товарів	21
2.3. Система та інструменти оподаткування доходів від реалізації товарів	23
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	32
Інноваційний проект з організації обліку та оподаткування доходів від реалізації товарів в торговельному підприємстві	

ВСТУП

Постановка проблеми. Торгівельна діяльність сьогодні займає провідну роль у складі національної економіки. Діяльність підприємств зазначеної сфери спрямована на отримання позитивних результатів. Як правило, результат визначається порівнянням отриманих доходів від реалізації товарів і витрат на їх створення.

Мета діяльності підприємства реалізується шляхом забезпечення отримання запланованого прибутку від провадження господарської діяльності. З доходами підприємства пов'язують вирішення важливих соціальних, економічних, та інших питань суспільства як на мікро-, так і на макрорівні. Усе це додає господарським процесам з обліку і управління доходами підвищену актуальність і значимість.

Аналіз публікацій. З'ясуванню природи, умов виникнення, змісту, формі, видам, оцінці, механізму формування і відображення у бухгалтерському обліку інформації про доходи діяльності підприємств приділили значну увагу в своїх працях багато вітчизняних науковців у різні періоди часу, зокрема це: Аверкин Я .Ф., Ванярха Г. М., Воськало В. І., Воськало Н. М., Євдошак В. І. , Кошолоп Я. П., Маначинська Ю. А., Меліхова Т. О., Мельник Т. Г., Мисливка К. А., Морозовський П. А., Остапенко Я. О., Подмешальська Ю. В., Полулях А .М., Пославська Л. І., Татар М.С., Чакалова Н. С., Чернікова І. Б., Ясишена В. В. та інші.

Питанням організації обліку на торговельних підприємствах приділяли увагу Будько О. В., Войналович О., Карпенко Є. А., Носач Н. М.

Високо оцінюючи вклад вітчизняних авторів в питання обліку, оподаткування і управління доходами підприємства, зокрема доходами від реалізації товарів на торговельних підприємствах, слід наголосити на об'єктивній необхідності подальшого поглиблення теоретичних досліджень і практичних розробок, щодо побудови робочої моделі інструментів бухгалтерського обліку для управління доходами торговельного підприємства.

Постановка завдання. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення, оцінювання та вдосконалення наявних підходів до організації системи

бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами від реалізації товарів на торгівельних підприємства.

Для реалізації поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити економічну сутність доходів для ідентифікації їх як об'єкта обліку і оподаткування;
- визначити роль і функції бухгалтерського обліку і оподаткування в системі управління за об'єктом дослідження;
- розкрити питання облікового процесу доходів від реалізації товарів на підприємстві;
- дослідити доходи як об'єкт оподаткування;
- розробити проект рішення щодо покращення управління доходами від реалізації товарів.

Об'єктом дослідження є торгівельна діяльність ТОВ «ТС ПЛЮС» з обліку доходів від реалізації товарів.

Предметом дослідження є сукупність методичних та організаційних питань обліку, оподаткування і управління при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами від реалізації товарів підприємства.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження є фундаментальні засади економічної науки, методики і методології обліку та оподаткування доходів; наукові праці вчених, що стосуються предмета дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що обґрунтовані теоретичні основи, доведені до конкретних рекомендацій та можуть бути впроваджені у практичність діяльність торгівельних підприємств.

Як показує проведений аналіз фахової літератури, нормативно-правових документів, існують різні концептуальні підходи до класифікації доходів, які задовільняють вимоги обліку, оподаткування та фінансової звітності.

Для чіткого розуміння сутності доходу торговельних підприємств пропонуємо наступну класифікацію доходів в бухгалтерському обліку (рис. 1.2).

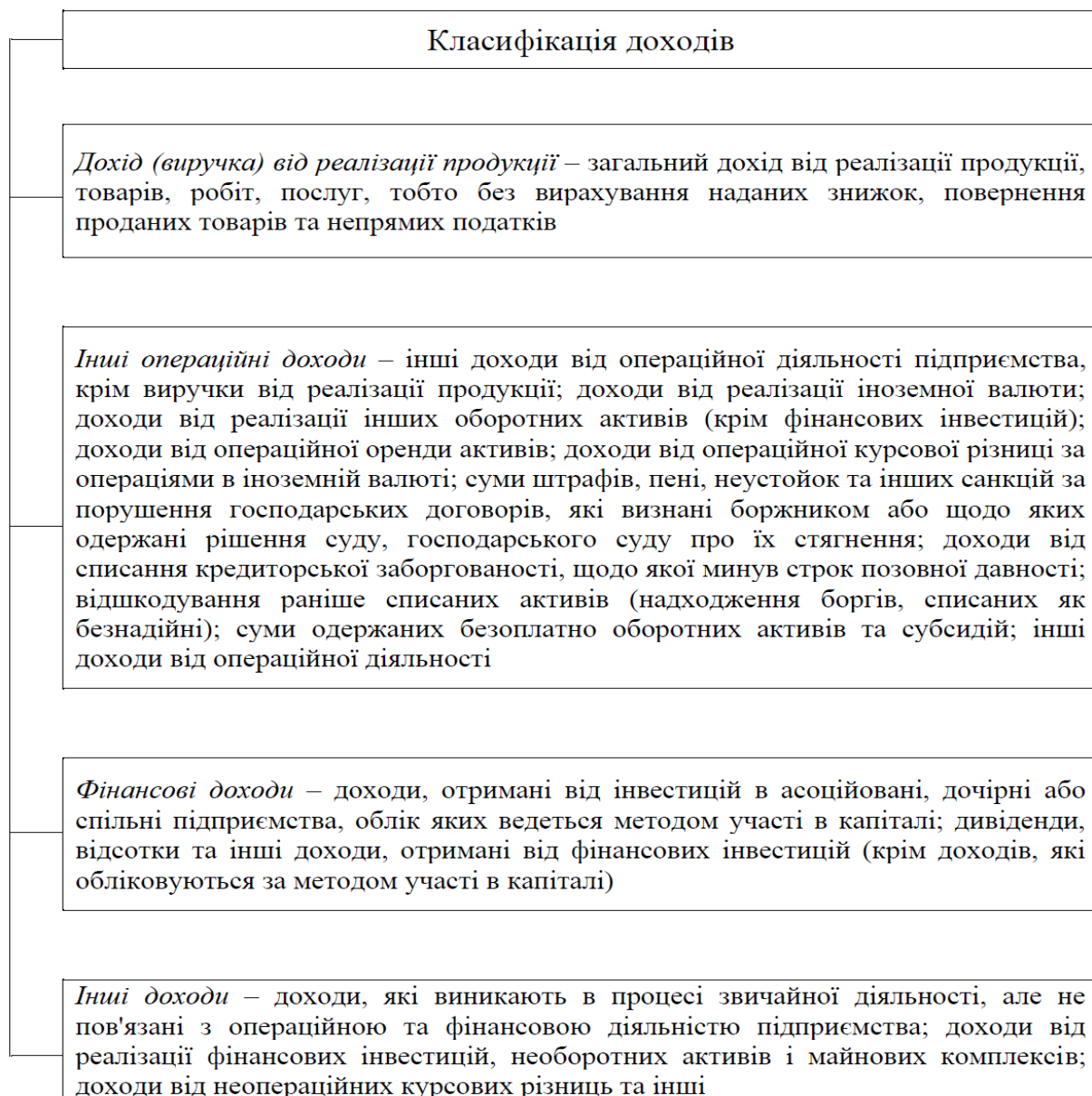

Рис. 1.2. Класифікація доходів торговельного підприємства в бухгалтерському обліку

Джерело: адаптовано [1-3]

Під час формування доходу від операційної діяльності торговельного підприємства важливе місце займають доходи (виручка) від реалізації товарів. На розмір виручки від реалізації впливають: асортимент товарів; кількість

реалізованих товарів; рівень цін реалізації; якість товарів [17, с.116].

В обліку доходів використовується різноманітна інформація, що розкриває доходи залежно від її цільового призначення (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Види інформації, що характеризують доходи підприємства залежності від її цільового призначення

	Вид та розмір доходу	Джерела отримання інформації
<i>Для досягнення облікових цілей</i>		
Визначення фінансових результатів: - від операційної діяльності; - від фінансових операцій; - від іншої діяльності	Чисті доходи	Отримані доходи порівнюються з витратами, що здійснені для їх отримання (обороты рахунків): - 70 та 71 порівнюються з 90, 92, 93, 94; - 72 та 73 порівнюються з 95, 96; - 74 порівнюється з 97.
<i>Для досягнення цілей оподаткування</i>		
Обов'язковість реєстрації платником ПДВ	Чистий дохід від реалізації більше 1 млн. грн.	Обороты за рахунками 701, 702, 703, 712, 713 за мінусом 704.
Об'єкт оподаткування ПДВ	Чистий дохід від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	Обороты за рахунками 701, 702, 703, 712, 713 за мінусом 704.
Можливість вибору спрощеної системи оподаткування	Чистий дохід менше 5 млн. грн.	Обороты за Кт рахунків 70-74 за вирахуванням Кт 641 (ПДВ).
Об'єкт оподаткування єдиним податком	Будь-який чистий дохід, отриманий протягом податкового періоду у грошовій формі	Дебетовий оборот по 30, 31 рахунку в кореспонденції із 714, 36, 37, 70 (у разі сплати ПДВ його сума вираховується), дохід у матеріальній або нематеріальній формі (обороты за Кт рахунків 717-719, 745).
Можливість незастосування податкових різниць та лише річного звітування у платників податку на прибуток	Чистий дохід, що менше 20 млн. грн.	Обороты за Кт рахунків 70-74 за вирахуванням Кт 641 (ПДВ).
Податкові різниці, пов'язані з доходами, які зменшують фінансовий результат до оподаткування	Чисті доходи	Обороты за Кт рахунків: - 746 - дооцінка необоротних активів, попередньо уцінених; - 742 - відновлення корисності необоротних активів; - 719 - коригування створених забезпечень; - 716 - коригування резерву сумнівних боргів; - 72 - доходи від участі в капіталі; - 731 - дивіденди одержані.

Джерело: [2, с. 196]

Можемо помітити, що для досягнення облікових цілей доходи поділяються

за видами діяльності (операційна, фінансова тощо) для співставлення з витратами і, відповідно, прийняття управлінських рішень щодо доцільності здійснення того чи іншого виду діяльності за принципом нарахування.

Одним із основних компонентів обліку доходів є інформаційне забезпечення облікового процесу, головна мета якого: визначення документального відображення інформації здійснених господарських операцій. Аналіз цього компоненту дозволяє: визначити обсяг первинних і зведених документів, їх форму і зміст для використання як у паперовому вигляді, так і за допомогою автоматизованого обліку; визначити документи з контрольною функцією, для перевірки правильності внесення інформації первинних даних у систему обліку.

1.2. Завдання і роль системи обліку у торговельних підприємствах в системі управління підприємством

Управління торговельним підприємством вимагає постійної інформації про здійснювані господарські процеси, їх характер й обсяг; наявність ресурсів, їх використання; фінансові результати діяльності.

Процес управління суб'єктом господарювання можна відобразити за допомогою схеми, візуалізованої на рис. 1.3.

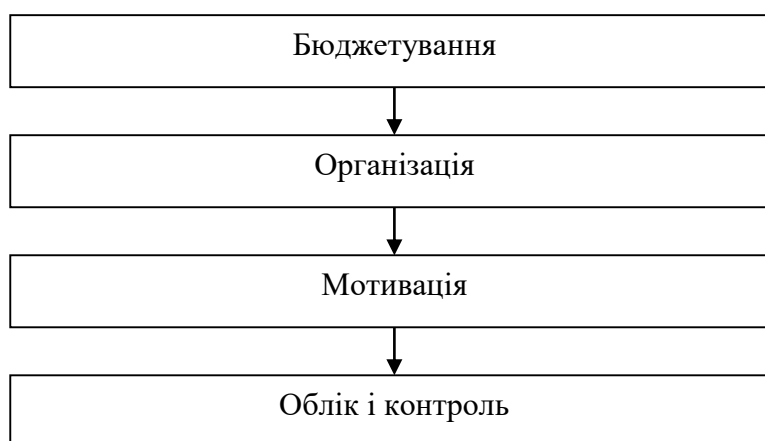

Рис. 1.3. Загальна схема процесу управління

Джерело: узагальнено автором

Система обліку надає користувачам інформацію, необхідну для прийняття

управлінських рішень. Це твердження при вивченні вартості бухгалтерського обліку в управлінні бізнесом вимагає розуміння процесу прийняття управлінських рішень та виявлення користувачів облікової інформації, їх інформаційних запитів.

Для успішного використання обліку в управлінні національною економікою необхідно, щоб він відповідав вимогам:

- можливість зіставлення показників бізнес-плану і обліку;
- достовірність облікових даних;
- оперативність обліку, його повнота і простота;
- раціональність і економічність обліку.

Домінуючими функціями бухгалтерського обліку є систематизація та накопичення інформації, яка в подальшому узагальнюється у звітності.

Аналіз даних та інформації є об'єктивно необхідним елементом управління виробництвом, етапом управлінської діяльності. Без аналізу впливу на економіку організації зовнішнього і внутрішнього середовища, стану ринку, покупців і споживачів продукції, конкурентної обстановки, ринкових цін, кінцевих фінансових результатів неможливі розробка маркетингових програм і контроль за їх виконанням. Аналіз є сполучною ланкою між функціями збору і обробки інформації і функціями прийняття рішень [10].

Бухгалтерський облік зачасти називають мовою бізнесу, адже він є сполучною ланкою діяльності осіб, які приймають ефективні управлінські рішення. Облікова інформація про підприємство, його стан та зміни стану знаходять широке коло користувачів, які використовують цю інформацію для прийняття рішень.

Система бухгалтерського обліку формує інформацію, що задовольняє потреби широкого кола зацікавлених стейкхолдерів. Сучасний облік є інформаційною базою, на основі якої можлива підготовка різних видів звітності, зокрема, фінансової, консолідованої фінансової, управлінської, податкової, статистичної тощо. Тут слід враховувати, що підсумкова інформація тісно пов'язана з нормуванням, плануванням, контролем та аналізом.

В умовах цифрової трансформації економіки актуалізується роль бухгалтерського обліку в системі інформаційного забезпечення управління.

Отже, бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення управління підприємством, який виконує провідну роль у спрямуванні потоку інформації про стан підприємства в усі його підрозділи, а також зацікавленим особам поза ним.

Керівництво кожного підприємства вимагає систематизованої інформації про здійснені економічні процеси, їх характер та обсяг використовуваних матеріальних робіт та фінансових ресурсів, а також про фінансові результати операцій. Основним джерелом такої інформації є поточні записи бухгалтерського обліку, які систематизовані в звітності

Звітність за своєю сутністю є не лише джерелом інформації, але й засобом формалізації вимог внутрішніх користувачів до облікової інформації. Вона виконує організаційну роль при виборі методики обліку й узагальнення даних. У бухгалтерському обліку і звітності безперервно збирається інформація про всі об'єкти обліку. У системі управлінського обліку збирається і обробляється тільки така інформація, яка необхідна для складання конкретних форм звітності відповідно до вимог користувачів [11].

У фінансовій звітності узагальнюється інформація, яка призначена, як для керівництва підприємства, так і для зовнішніх користувачів [23].

Аудит – це незалежний аудит та аналіз фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою визначення його точності, повноти та відповідності застосовному законодавству та вимогам, що пропонуються для бухгалтерського обліку та фінансової звітності у всіх суттєвих аспектах. Це зовнішній фінансовий контроль, який здійснюють незалежні сертифіковані фахівці (аудитори), які не працюють у компанії.

Тому проведення аудиту пов'язане насамперед з розподілом інтересів людей, які безпосередньо вкладають гроші в операції компанії та людей, які беруть участь у її управлінні.

Сьогодні неодмінним елементом будь-якої економічної системи держави є

податки. Податки – одна з важливих економічних категорій. Відсутність податків у державній економіці неможлива, оскільки вона негайно паралізує свою фінансову систему, зникає основне джерело надходжень до бюджету, зникає можливість ефективного підтримання апарату державного управління, і це перестає бути мотивованим виконувати свої функції. Тому кількість ресурсів, які держава збирає щорічно у вигляді податків, багато в чому залежить від витрат держави на виконання її функцій, що важливо для взаємного податкового та бюджетного планування [31].

1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності торгівельного підприємства

В сучасних динамічних умовах розвитку економіки країни, торгівля відіграє ключову роль у здійсненні купівлі-продажу товарів, їх обміну. Саме торгівельна діяльність визначає роль і місце кожного товару на ринку [6].

Об'єктом написання кваліфікаційної роботи виступає торгівельне підприємство ТОВ «СП ПЛЮС», метою діяльності якого є: задоволення попиту населення, підприємств і установ у харчових продуктах, товарах споживання, тощо; наданні послуг з реалізації товарів; одержання прибутку та використання його в інтересах учасників і вирішення соціальних завдань суспільства.

Основні відомості про підприємство наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні відомості про ТОВ «СТ ПЛЮС»¶

Повне найменування підприємства □	Товариство з обмеженою відповідальністю «ТС ПЛЮС»□
Керівник підприємства□	Василик Володимир Петрович □
Місцезнаходження підприємства□	Україна, 03115, м. Київ, вул. М. Краснова, буд. 27 □
Юридична адреса та місцезнаходження за КОАТУУ□	8038600000: м. Київ, вул. М. Краснова, буд. 27□
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ□	36264680□
Організаційно – правова форма за КОПФГ□	Товариство з обмеженою відповідальністю (240)□

Джерело: узагальнено автором

Основні зареєстровані види діяльності за КВЕД-2010:

47.11	Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
46.39	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
46.34	Оптова торгівля напоями;
11.05	Виробництво пива;
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля;
47.19	Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах;
47.25	Роздрібна торгівля алкогольними та іншими напоями

Проаналізуємо динаміка фінансових результатів ТОВ «ТС ПЛЮС» за 2018-2020 роки (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Динаміка фінансових результатів ТОВ «ТС ПЛЮС» за 2018-2020 роки

Показники	Роки			Відхилення 2020 р. від			
	2018	2019	2020	2018 р.		2019 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	681637	823262	1114015	432378	63,4	290753	35,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	419969	507847	702289	282320	67,2	194442	38,3
Валовий прибуток (збиток)	261668	315415	411726	150058	57,4	96311	30,5
Інші операційні доходи	35909	25713	57172	21263	59,2	31459	122,3
Адміністративні витрати	18792	22192	35417	16625	88,5	13225	59,6
Витрати на збут	206437	243988	282356	75919	36,8	38368	15,7
Інші операційні витрати	29167	45223	63848	34681	118,9	18625	41,2
Фінансовий результат від операційної діяльності	43181	29725	87277	44096	102,1	57552	193,6
Інші фінансові доходи	134	606	12327	12193	9099,2	11721	1934,2
Інші доходи	6804	21970	9485	2681	39,4	-12485	-56,8
Фінансові витрати	59766	51288	35078	-24688	-41,3	-16210	-31,6
Інші витрати	6541	16269	14872	8331	127,4	-1397	-8,6
Фінансовий результат до оподаткування	-16188	-15256	59139	75327	x	74395	x
Витрати з податку на прибуток	5684	2550	11216	5532	97,3	8666	339,8
Чистий прибуток (збиток)	-21872	-17806	47923	69795	x	65729	x

Джерело: узагальнено автором

За результатами аналізу фінансових результатів діяльності підприємства можна зробити наступні висновки. Чистий дохід від реалізації товарів в 2020 році склав 1114015 тис. грн., що на 432378 тис. грн. більше порівняно з 2018 роком і на 290753 тис. грн. більше ніж в 2019 році. В той же час собівартість реалізованих товарів зросла за останні три роки на 282320 тис. грн. і дорівнювала 702289 тис. грн. Впродовж 2019-2020 років підвищення цього показника склало 194442 тис. грн. Це призвело до отримання в 2020 році валового прибутку в сумі 411726 тис. грн., що на 150058 тис. грн. (57,4 %) більше за валовий фінансовий результат підприємства в 2018 році. А за останні два роки валовий прибуток виріс на 96311 тис. грн. (30,5 %).

В 2020 році за результатами операційної діяльності ТОВ «ТС ПЛЮС» мало прибуток у розмірі 87277 тис. грн. При порівнянні його з показником 2018 року виявляється поліпшення операційного фінансового результату на 44096 тис. грн. (102,1 %), а порівнюючи з 2019 роком – зростання було на рівні 57552 тис. грн. (193,6 %). На зміну фінансового результату від операційної діяльності найбільше вплинуло збільшення суми інших операційних доходів. Вона зросла протягом 2018-2020 років на 21263 тис. грн. (59,2 %), а за останні два роки, що аналізуються, ріст склав 31459 тис. грн. (122,3 %). Також за період, що аналізується, збільшилась сума адміністративних витрат на 16625 тис. грн. (88,5 %), витрат на збут на 75919 тис. грн. (36,8 %), інших операційних витрат на 34681 тис. грн. (118,9 %).

Фінансовим результатом до оподаткування в 2020 був прибуток на суму 59139 тис. грн. За останні три роки він підвищився на 75327 тис. грн., а за 2019-2020 роки – зріс на 74395 тис. грн. Найбільший вплив на цей показник мало зменшення суми фінансових витрат. Вона скоротилась протягом 2018-2020 років на 24688 тис. грн. (41,3 %), а за останні два роки, що аналізуються, падіння склало 16210 тис. грн. (-31,6 %). Разом з тим на фінансові результати в 2018-2020 роках позитивно вплинула зміна інших фінансових доходів на 12193 тис. грн. (9099,2 %), інших доходів на 2681 тис. грн. (39,4 %), інших витрат на 8331 тис. грн. (127,4 %).

Виплати податку на прибуток зменшили суму чистого прибутку підприємства в 2020 році до 47923 тис. грн. Це на 69795 тис. грн. (319,1 %) більше, ніж в 2018 році та на 65729 тис. грн. (369,1 %) більше, ніж в 2019 році.

Таким чином, фінансові результати діяльності ТОВ «ТС ПЛЮС» протягом 2018-2020 років можна оцінити позитивно. В 2020 році підприємство отримало чистий прибуток, сума якого зростає протягом всього періоду, що аналізується.

Наочно динаміка фінансових результатів за 2018-2020 роки представлена на рис. 1.4.

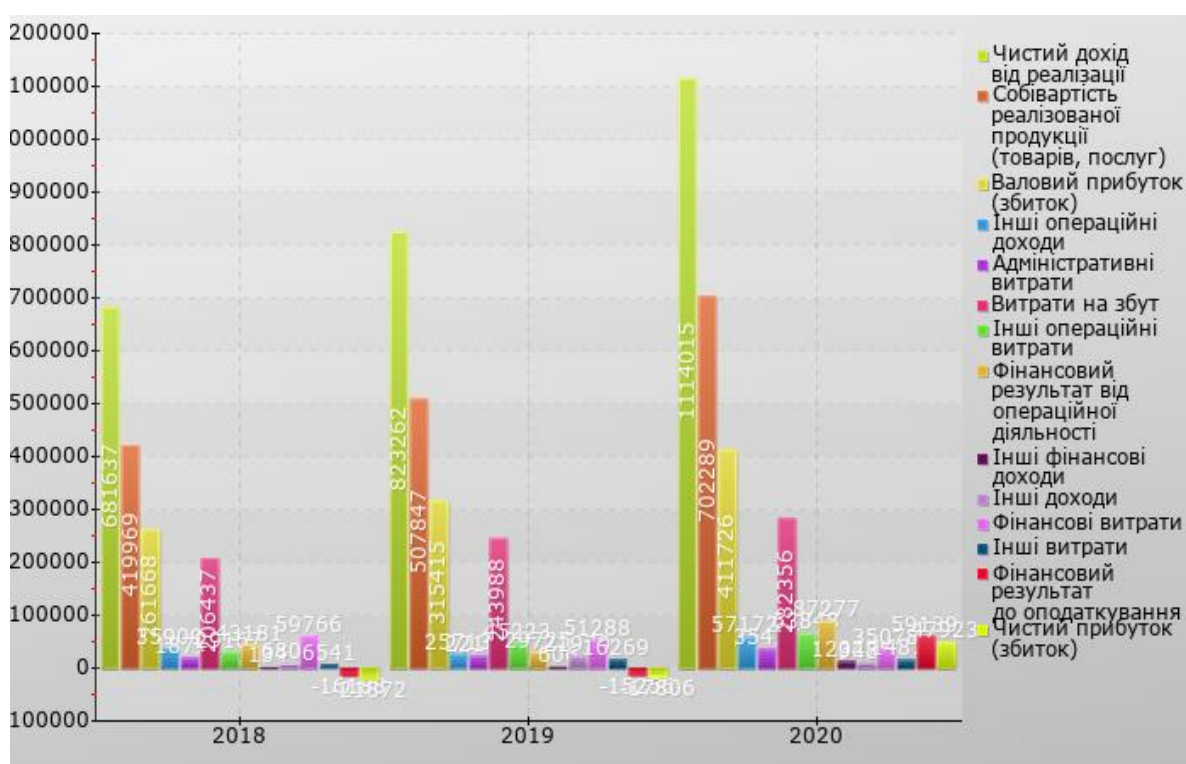

Рис. 1.4. Динаміка фінансових результатів ТОВ «СТ ПЛЮС» за 2018-2020 роки

Джерело: узагальнено автором

У звітному періоді підприємство отримувало дохід від оптової та роздрібної торгівлі алкогольними напоями, промисловою продукцією, продуктами харчування.

Основними покупцями підприємства є:

ТОВ «АШАН-УКРАЇНА-ГІПЕРМАРКЕТ» (код 35442481) □
ТОВ «АГРІБІОТЕК» (код 43560345) □
ТОВ «АТБ-маркет» (код 30487219) □
ТОВ «Укр-Трейд» (код 30512339) □
ТОВ «ФУДКОМ» (код 40982829) □
ПП «МЕРЕЖА-СЕРВІС-ЛЬВІВ» (код 33617918) □
ТОВ «Деліш» (код 41799489) □
ТОВ «Європейські Екопродукти» (код 41069755) □

За досліджуваний період доходи підприємства розподілилися таким чином (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Структура доходів ТОВ «ТС ПЛЮС» за 2018-2020 рр.

тис. грн.

Найменування статей доходів	За 2018 р.	За 2019 р.	За 2020 р.
Дохід від реалізації товарів без ПДВ	681637	823262	1114015
Інші операційні доходи	35909	25713	57172
Інші фінансові доходи	134	606	12327
Інші доходи	6804	21970	9485
Разом доходи за період	724484	871551	1192199

Джерело: узагальнено автором

Отримані доходи від реалізації товарів підприємства розподіляються між роздрібною та оптовою реалізацією товарів. Розподіл величини доходів між видами представлено в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Обсяг і структура доходів ТОВ «СТ ПЛЮС» у відповідності до видів діяльності за 2018-2020 рр.

Вид діяльності	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Роздрібна торгівля	513954	75,4	637205	77,4	869552	78,1
Оптова торгівля	111107	16,3	133368	16,2	202079	18,1
Реалізація послуг	56576	8,3	52689	6,4	42384	3,8

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, проведений аналіз фінансової діяльності показав, що підприємство свідомо обрало непростий шлях виходу із зростаючої кризи – шлях переходу до принципів основ сталого розвитку на основі раціонального підходу до формування попиту, застосування сучасних інформаційних технологій тощо.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ

2.1. Завдання і роль системи обліку і оподаткування доходів від реалізації товарів

Подія (момент) визначення доходу в системі бухгалтерського обліку як економіко-правовий аспект має відображатися одним із відповідних записів (рис. 2.1).

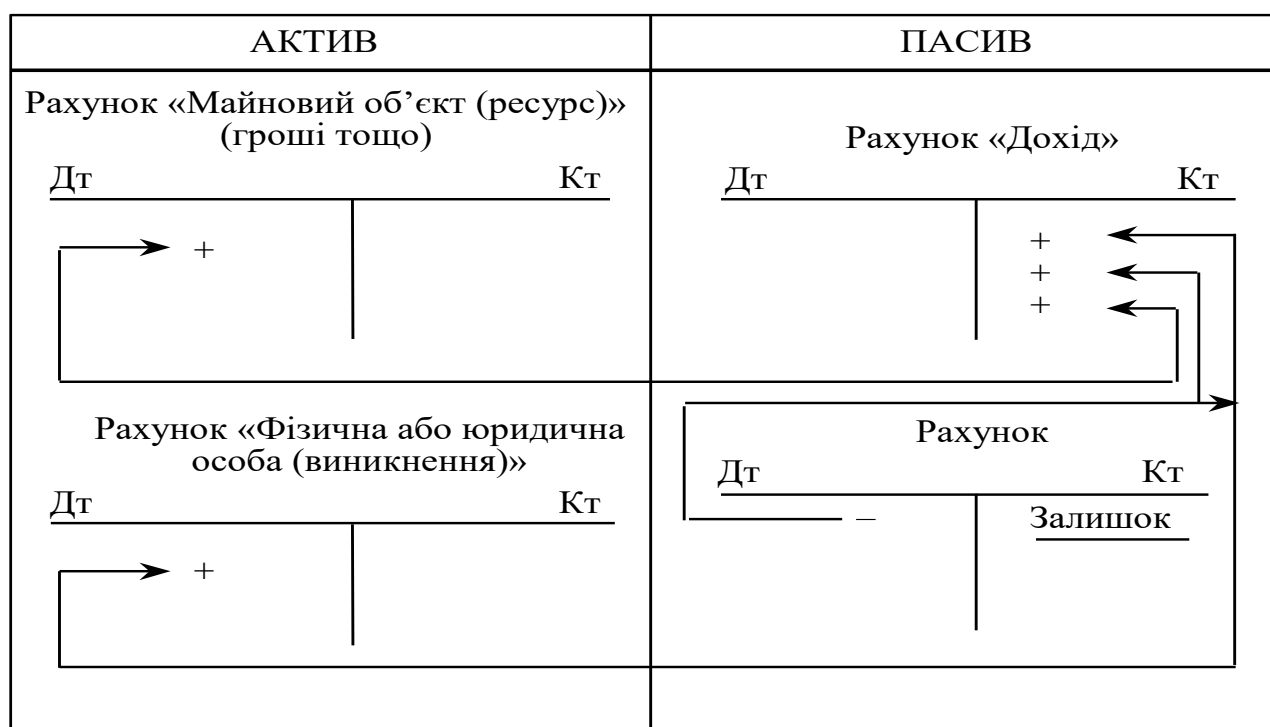

Рис. 2.1. Схема побудови бухгалтерського обліку доходу від реалізації товарів

Джерело: узагальнено автором

Рациональна та ефективна організація обліку доходів від реалізації товарів залежить від належним чином сформованої його облікової політики, яка становить сукупність принципів, методів і процедур, що сприяють об'єктивному відображенню облікової інформації у фінансовій звітності. Зміст облікової політики щодо обліку доходів від реалізації товарів наведено на рис. 2.2.

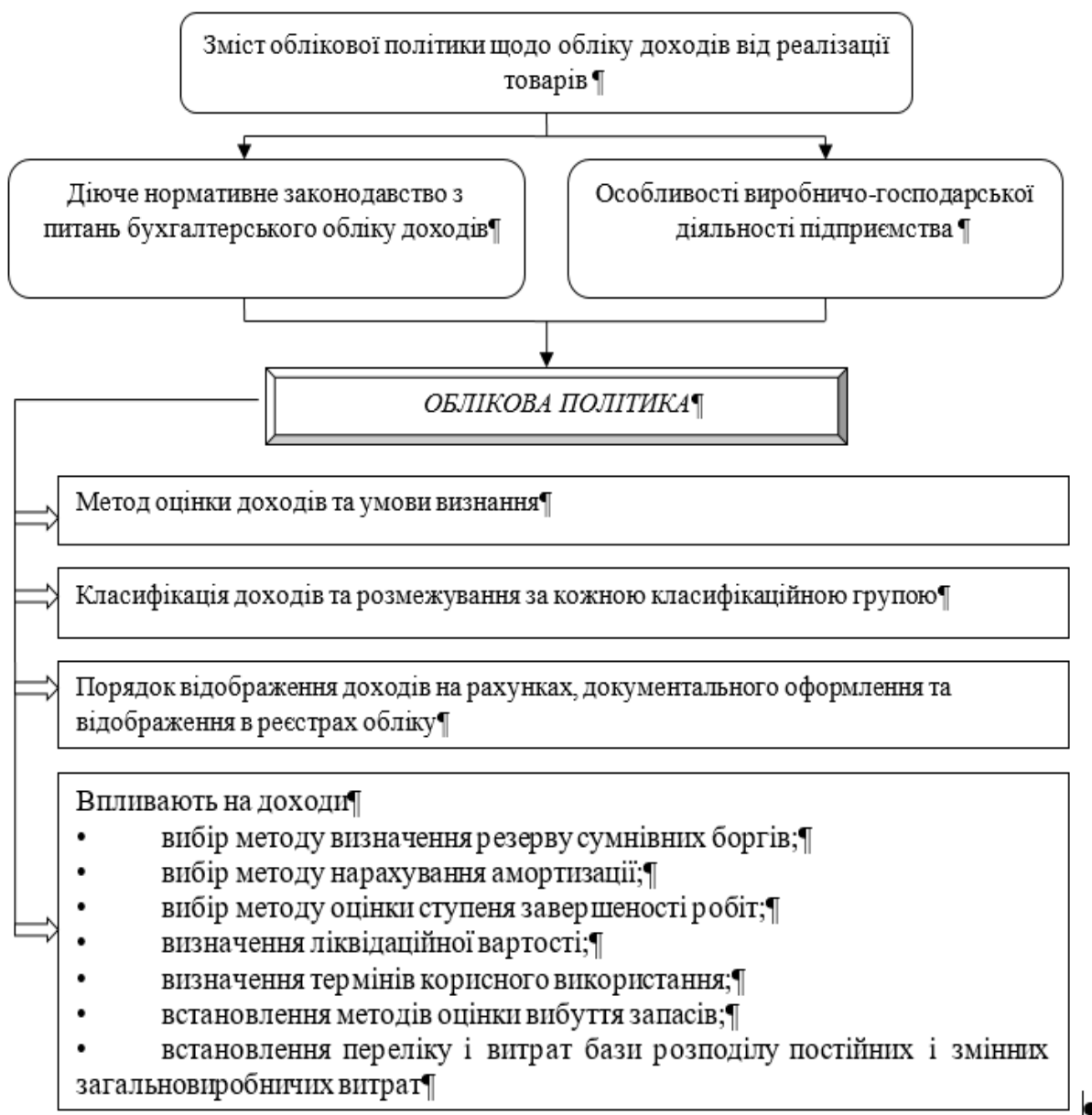

Рис. 2.2. Зміст облікової політики щодо обліку доходів від реалізації товарів

Джерело: узагальнено автором

Практично всі елементи облікової політики підприємства певною мірою впливають на дохід від реалізації товарів.

2.2. Облік доходів від реалізації товарів

На ТОВ «СТ ПЛЮС» обліковують доходи операційної діяльності, до яких належать доходи від основної діяльності та доходи іншої операційної діяльності.

До доходів від основної діяльності на підприємстві відносять доходи від реалізації товарів і обліковуються на рахунку 70 субрахунку 702 бухгалтерського обліку.

Для функціонування моделі бухгалтерського обліку для управління доходами від реалізації товарів розроблено первинні документи та типові господарські операції з обліку доходів (Додаток Б.1 та Додаток Б.2).

Важливим компонентом системи обліку доходів від реалізації товарів є визначення господарських операцій для обліку доходів. Наведемо приклад (у табл. 2.1) відображення на рахунках бухгалтерського обліку реалізації товарів в ТОВ «СП ПЛЮС».

Таблиця 2.1

Облік реалізації товарів в ТОВ «СП ПЛЮС»

Пор. №	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, ₴ тис. грн
		дебет	кредит	
1	Відображено в складі доходу виручку від реалізації товарів	36	702	360
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	702	641	60
3	Списано вартість реалізованої товарів, які оцінюються за справедливою вартістю	901	26	296
4	Віднесено суму доходу (виручки) від реалізації за мінусом ПДВ на збільшення фінансового результату від основної діяльності	702	791	300
5	Списано вартість реалізації на зменшення фінансового результату від основної діяльності	791	901	296
6	Списані адміністративні витрати на зменшення фінансового результату	791	92	40
7	Списані витрати на збут на зменшення фінансового результату	791	93	40
8	Надійшла на поточний рахунок оплата від покупця	311	361	360
9	Погашено заборгованість за податковим зобов'язанням з ПДВ	641	311	60

Джерело: узагальнено автором

Вважаємо, що доречними для ТОВ «СП ПЛЮС» будуть шляхи удосконалення обліку та аудиту доходів від реалізації товарів, що запропоновані Подмешальською Ю. В., які полягають у такому:

— для документального оформлення дотримання угоди – отримання майбутніх економічних вигід, пропонуємо скласти форму (Додаток В.2) для визначення майбутньої економічної вигоди від реалізації товарів [20];

— для посилення внутрішнього контролю обліку виконання договірних зобов'язань запропоновано ввести – Книгу обліку виконання договірних зобов'язань (Додаток В.3) документ, метою якого є контроль за дотриманням договірних зобов'язань [20];

— для обліку та контролю за достовірністю відображення визнаного доходу від реалізації товарів запропоновано запровадити Відомість контролю визначення доходу від реалізації товарів (Додаток В.4) [20];

— для обліку та контролю вирахувань з доходу від реалізації товарів запропонована до використання Відомість аналітичного обліку до субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів (Додаток В.5) [20].

Впровадження даних пропозицій щодо удосконалення обліку доходів від реалізації товарів в ТОВ «СП ПЛЮС» дозволить узагальнити інформацію, оптимізувати контроль, здійснювати аналіз з метою прийняття управлінських рішень.

2.3. Система та інструменти оподаткування доходів від реалізації товарів

Оподаткування підприємств, в т.ч. і торгівельних, сьогодні є складним питанням для податкової служби України. В Конституції України закріплені принципові основи встановлення податків (ст. 57). Це положення розвивається і в Податковому кодексі України (ст. 17).

Податкова система України має певну структуру, основу якої становить визначена та законодавчо затверджена класифікація податків.

За твердженням Нездомийного О. Є. [16], головне завдання сьогодні, що стоїть перед державою – це максимально спростити структуру податкової системи України для забезпечення стабільності податкових надходжень до бюджету.

Питання оподаткування доходів від реалізації товарів ПДВ регулюється Податковим кодексом України [19]. Для формування інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету використовують рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». Модель формування інформації на рахунку представлена на рис. 2.3.

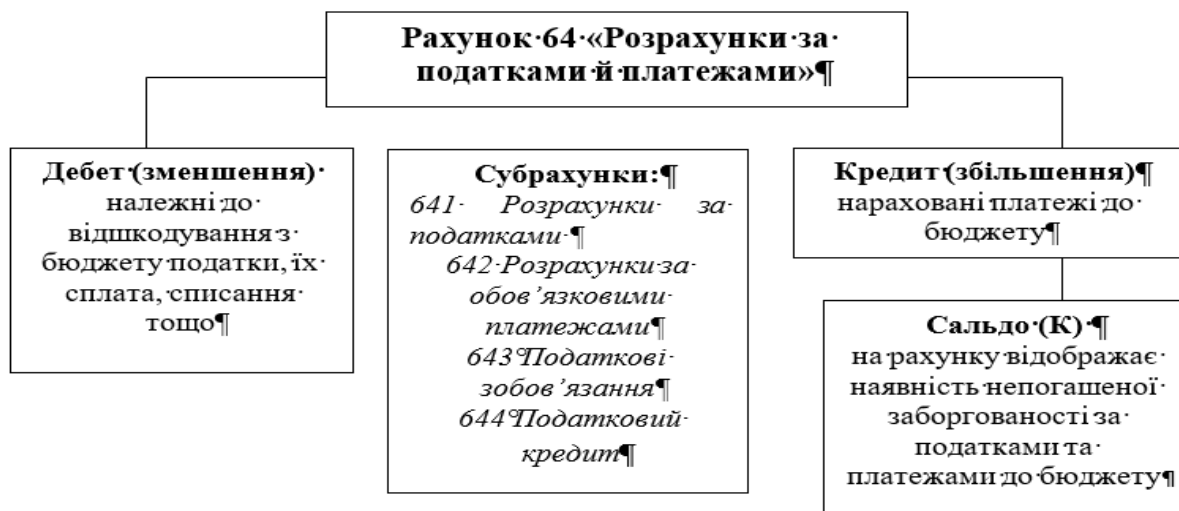

Рис. 2.3. Модель формування інформації на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» [18]

В бухгалтерському обліку та звітності підприємств використовують схему, яку за науковими дослідженнями О. І. Малишкіна можна назвати автономною моделлю податкових розрахунків і бухгалтерського обліку ПДВ (рис. 2.4) [7].

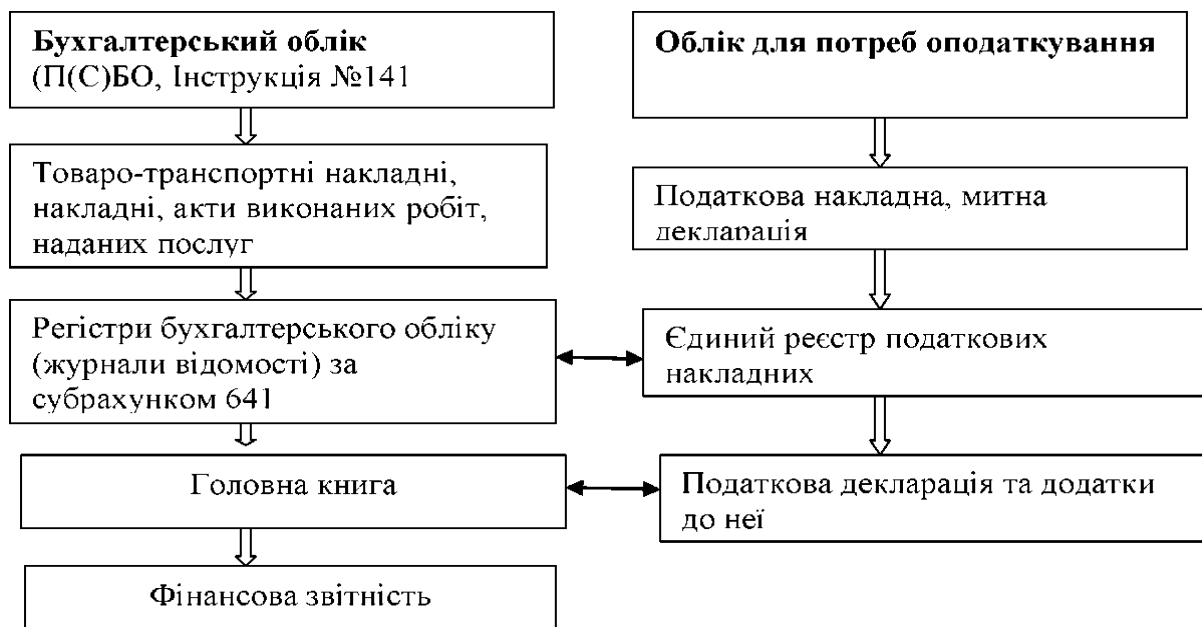

Рис. 2.4. Схема бухгалтерського обліку та обліку для потреб оподаткування

Джерело: узагальнено автором

Розглянемо відображення нарахування ПДВ в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Як було розглянуто вище податок на додану вартість виникає в різноманітних операціях. Однак ключовими є операції, пов'язані з реалізацією товарів. Приклад відображення в обліку зазначених операцій наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Формування кореспонденція рахунків з обліку податкових зобов'язань з ПДВ за операціями з реалізації товарів покупцям

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
<i>1. Реалізація (перша подія – відвантаження товарів покупцю)</i>				
1.1.	Визнано дохід від реалізації товарів	361	702	24000
1.2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	701	641	4000
<i>2. Реалізація (перша подія – надходження попередньої оплати від покупця)</i>				
2.1	Зараховано на поточний рахунок кошти, що надійшли як попередня оплата від покупця	311	681	24000
2.2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	4000
2.3	Відвантажено готову продукцію покупцю (визнано дохід від реалізації готової продукції)	361	701	24000
2.4	Закрито розрахунки з ПДВ	701	643	4000
	Закрито рахунки розрахунків	681	361	24000

Джерело: узагальнено автором

Узагальнення інформації про податкові платежі відбувається в податковій звітності, до якої належать податкові декларації, розрахунки, звіти, які в Податковому кодексі визначені як податкові декларації.

Податкова декларація – це документ, який подається платником податків в органи державної податкової служби у строки, які встановлені законодавством. На підставі цього документу відбувається нарахування та/або сплата податкового зобов'язання або відображаються обсяги операцій, доходів (прибутків), для яких податковим законодавством передбачено звільнення платника податку від нарахування і сплати податку, чи документ, що засвідчує суми доходу,

нарахованого або виплаченого на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку [19].

Податкова декларація складається за формами, затвердженими податковим законодавством. Вона повинна містити визначені обов'язкові реквізити та відповідати нормам та змісту відповідних податкових платежів. До таких реквізитів належать [19]:

● □	тип документа (звітний, уточнюючий, звітний новий)□	С
● □	звітний (податковий) період, за який подається податкова декларація□	С
● □	звітний (податковий) період, що <u>уточнюється</u> (для уточнюючого розрахунку)□	С
● □	повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) платника податків згідно з реєстраційними документами□	С
● □	код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер□	С
● □	реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті)□	С
● □	місцезнаходження (місце проживання) платника податків□	С
● □	найменування контролюючого органу, до якого подається звітність□	С
● □	дата подання звіту (або дата заповнення - залежно від форми)□	С
● □	інформація про додатки, що додаються до податкової декларації та є її невід'ємною частиною□	С
● □	ініціали, прізвища та реєстраційні номери облікових карток або інші відомості, визначені в абзаці сьомому цього пункту, посадових осіб платника податків□	С
● □	підписи платника податку - фізичної особи та/або посадових осіб платника податку, засвідчені печаткою платника податку (за наявності)□	С

Податкова декларація з податку на додану вартість складається з основної форми та дев'яти додатків (табл. 2.5).

Структура податкової декларації з податку на додану вартість

Складова декларації з податку на додану вартість	Код
Декларація з податку на додану вартість	
Розрахунок коригування сум податку на додану вартість	Додаток 1
Довідка про суму від'ємного значення звітного (податкового) періоду, яка зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду	Додаток 2
Розрахунок суми бюджетного відшкодування	Додаток 3
Заяви про повернення суми бюджетного відшкодування та/або суми коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість та/або врахування реєстраційної суми платника податку, що реорганізується, в обрахунку реєстраційної суми правонаступника	Додаток 4
Розшифровки податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів	Додаток 5
Розрахунок сум податку на додану вартість, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, та/або показників, відповідно до яких підприємства (організації) належать до підприємства (організації) осіб з інвалідністю	Додаток 6
Розрахунок (перерахунок) частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях	Додаток 7
Заява про допущення продавцем товарів/послуг помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної та/або порушення продавцем/покупцем граничних термінів реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної та/або розрахунку коригування	Додаток 8
Розрахунок податкових зобов'язань за операціями, визначеними в статті 161 Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України", та питомої ваги вартості сільськогосподарських товарів	Додаток 9

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, при оподаткуванні ПДВ важливим є реєстрація операцій; якісний і досконалий облік згідно з нормативно-правовими документами з бухгалтерського обліку та податковим законодавством.

ВИСНОВКИ

Проведене теоретичне і практичне дослідження обліку і оподаткування доходів від реалізації товарів дає підставу зробити наступні висновки:

- основним завданням кожного підприємства є отримання доходів;
- об'єктом нашого дослідження було обране ТОВ «СТ ПЛЮС» (ЄДРПОУ 36264680), фінансові результати якого можна оцінити позитивно. В 2020 році підприємство отримало чистий прибуток, сума якого зростає протягом всього періоду, що аналізується.
- вважаємо, що практично всі елементи облікової політики підприємства певною мірою впливають на дохід підприємства;
- на ТОВ «СТ ПЛЮС» обліковують доходи операційної діяльності, до яких належать доходи від основної діяльності та доходи іншої операційної діяльності. До доходів від основної діяльності на підприємстві відносять доходи від реалізації товарів і обліковуються на субрахунку 702 бухгалтерського обліку;
- впровадження розглянутих пропозицій щодо удосконалення обліку доходів від реалізації товарів в ТОВ «СТ ПЛЮС» дозволить узагальнити інформацію, оптимізувати контроль, здійснювати аналіз з метою прийняття управлінських рішень;
- для покращення використання отриманої облікової інформації для управління доходами слід проводити аналіз динаміки і структури основних джерел надходження доходів, потрібно використовувати методи стратегічного управління – матрицю БКГ; використовувати збалансовану систему показників для прийняття управлінських рішень; не забувати про постійний контроль доходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверкин Я. Ф. Облік доходів та фінансових результатів операційної діяльності. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 282-289.
2. Воськало Н. М., Воськало В. І. Обліково-податкові аспекти розкриття інформації про доходи підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 51. С. 195-200.
3. Євдошак В. І., Маначинська Ю. А. Відображення інформації про доходи в облікових регістрах та звітності. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 24, № 2. С. 147-154.
4. Звіт з управління ТОВ «ТС ПЛЮС». URL: <http://surl.li/avlwm>
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
6. Карпенко В. О. Аналіз стану та перспективи розвитку торговельних підприємств в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/845.pdf>
7. Малишкін О. І. ПДВ в системах податкового і фінансового обліку: аспекти взаємодії. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 11. С. 27–41.
8. Меліхова Т. О., Чакалова Н. С., Мисливка К. А. Удосконалення обліку доходів від реалізації товарів, як інструмент ефективного управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_2_28
9. Мельник Т. Г., Кошолоп Я. П. Проблеми визнання і відображення в обліку доходів підприємства. *Молодий вчений*. 2020. № 12(2). С. 150-154.
10. Місце і роль економічного аналізу в управлінні підприємством. URL: <http://um.co.ua/7/7-17/7-170712.html>

11. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

12. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ М-ва фінансів України від 29 лист. 1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

13. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ М-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

14. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : наказ М-ва фінансів України від 28 груд. 2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>

15. Нездомийнога О. Є. Податки – основний важіль макроекономічного регулювання. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 142–146

16. ООО ТС Плюс. URL: <https://kiev.grc.ua/employer/691507>

17. Остапенко Я. О., Морозовський П. А. Чинники впливу на формування доходу підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 115-119.

18. План рахунків бухгалтерського обліку у визначеннях та схемах : навчально-наочний посібник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок [та ін.] Житомир : Рута, 2019. 212 с.

19. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

20. Подмешальська Ю. В., Прокопенко А. Ю. Удосконалення обліку та аудит доходів від реалізації готової продукції в умовах використання інформаційних систем та технологій. *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С. 71-81.

21. Пославська Л. І., Ясишена В. В. Облік доходів за сферами відповідальності у будівництві. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 24, № 2. С. 114-122.

22. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258 / Верх. Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 07 лип. 1999 р. № 996 / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

24. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ М-ва фінансів України від 28 берез. 2013 р. № 433. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

25. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : Наказ Міністерства фінансів України від 27 черв. 2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

26. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ Міністерства фінансів України в редакції від 18.03.2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

27. Про інвентаризацію активів та зобов'язань: Положення від 02.09.2014р №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

28. Пчелинська Г. В., Кирилова М. В. Сучасна проблематика обліку фінансових результатів за видами діяльності підприємства. *Вісник східноукраїнського Національного університету імені Володимира Даля*. 2020. №6(262). С. 97-101.

29. Рзаєв Г. І., Драгочинська Д. О. Обліково-аналітичні процедури підтримки безпеки формування доходів, витрат і фінансових результатів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 1. С. 62-65.

30. Татар М. С., Ванярха Г. М. Облік і аудит доходів і витрат підприємств в умовах глобальних викликів. *Часопис економічних реформ*. 2020. № 4. С. 67-75.

31. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник; 5-е вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2011. 976 с.

32. Чернікова І. Б., Полулях А. М. Проблемні аспекти організації обліку доходів і витрат. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 43. С. 466-470.

ДОДАТКИ